

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อประเทศไทยทั้งในแง่ของระบบเศรษฐกิจในฐานะที่เป็นอุตสาหกรรมที่นำเงินตราเข้าประเทศ เป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดการสร้างงานและกระจายรายได้ไปสู่กลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น ธุรกิจห้องพักและโรงแรม ธุรกิจบริการอาหารและเครื่องดื่ม ธุรกิจการขนส่ง และธุรกิจการนำเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ความสำคัญในแง่ของเศรษฐกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังมีความสำคัญในด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ความเจริญทางสังคม กล่าวคือเมื่อเกิดการท่องเที่ยวขึ้นย่อมต้องสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวสิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดการลงทุนทั้งภาครัฐและเอกชนในการสร้างสิ่งใหม่ ๆ และเป็นปัจจัยที่นำความเจริญมาให้กับชุมชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่มีการท่องเที่ยว อีกทั้งการท่องเที่ยวยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ใช้ในการศึกษาหาความรู้ เพราะการท่องเที่ยวจะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และความสวยงามของจุดหมายปลายทางด้วยประสบการณ์ตรงที่แตกต่างอย่างยิ่งจากการอ่านหนังสือหรือรับทราบข้อมูลผ่านสื่อต่าง ๆ

หลายประเทศใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจ สร้างรายได้ และสร้างงานให้กับประเทศจนส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีการ เจริญเติบโตและขยายตัวอย่างรวดเร็วกระจายไปทั่วโลก โดยในแต่ละแห่งต่างมีระบบการบริการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น การบริการนำเที่ยว มัคคุเทศก์ สถานที่พักแรม ภัตตาคารร้านอาหาร สินค้าของที่ระลึก และระบบการให้ความคุ้มครองรักษาความปลอดภัยเข้ามาเป็นสะพานเชื่อมโยงให้นักท่องเที่ยวได้เดินทางไปสัมผัสกับแหล่งท่องเที่ยวตามประสงค์ ในอดีตการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในแต่ละประเทศส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในความนิยมของนักท่องเที่ยว และนำมาสู่รายได้ของประเทศที่เพิ่มสูงขึ้น ลักษณะของการจัดการการท่องเที่ยวจึงเป็นรูปแบบการจัดการที่เน้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่เป็นหลักโดยมุ่งเน้นส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวให้ได้มากที่สุด อันจะทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวมากที่สุด โดยมีได้คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นตามมาในระยะยาวจากการท่องเที่ยว ทำให้สภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เกิดความเสื่อมโทรมและไม่สามารถปรับคืนสู่สภาพเดิมด้วยตัวมันเองได้ ประกอบกับกระแสอนุรักษ์และเสียงเรียกร้องให้คืนสภาพความสมบูรณ์แก่ธรรมชาติที่ทวีความรุนแรงและต่อเนื่องมากขึ้นทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวถูกจับตามองว่าเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสภาพแวดล้อมทั้งของแหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรมชุมชนมากกว่าผลตอบแทนที่ได้รับมา

จากมุมมองด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม ดังกล่าวก่อให้เกิดรูปแบบแนวคิดที่ทำให้อย่างไร จึงจะทำให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนา และรักษาสมดุลของการอนุรักษ์ให้ทรัพยากรการท่องเที่ยว และวัฒนธรรมยังคงอยู่อย่างยั่งยืน แนวคิดนี้ได้รับการยอมรับและก่อให้เกิดกระแสแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) มีการนำเสนอสินค้าทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือเชิงนิเวศน์ (Eco-Tourism) หรือ Green Tourism อย่างเป็นทางการ พร้อมคิดค้นแนวทางการพัฒนาท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว โดยหนึ่งในแนวทางนั้นก็คือ แนวทางการพัฒนา “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” คำว่า “ความสร้างสรรค์” หรือ “ความคิดสร้างสรรค์” มีบทบาทในสังคมไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวซึ่งถูกจัดเป็นหนึ่งใน อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่จะช่วยสร้างรายได้ให้กับประเทศ แต่ทั้งนี้ความสร้างสรรค์สำหรับอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวนั้นไม่ได้จำกัดอยู่แต่เพียงการออกแบบรูปแบบสัญลักษณ์สินค้าหรือบริการเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ตามแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพียงเท่านั้น แต่หากกล่าวถึงความสร้างสรรค์ในแบบ “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” แล้วนั้น ยังหมายรวมถึงวิธีการเที่ยวของนักท่องเที่ยวอีกด้วย มุทริกา พงกษาพงษ์ (2555) กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ว่า “เป็นคำศัพท์บัญญัติใหม่เพื่อใช้เรียก การท่องเที่ยวประเภทหนึ่งซึ่งมีมานานแล้ว แต่กลับไม่มีชื่อเรียก และเริ่มมีการประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวประเภทนี้ในแวดวงการท่องเที่ยวแบบค่อยเป็นค่อยไปอย่างช้า ๆ เป็นเวลาร่วมหนึ่ง ศตวรรษ จวบจนนักวิชาการและผู้รู้หวอดด้านการท่องเที่ยวจากหลายมุมโลกได้รวมตัวกันในงาน ประชุมนานาชาติเรื่องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งแรก ณ เมืองซานตาเฟ มลรัฐ นิวเม็กซิโก ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อปลายปี พ.ศ. 2552 ทำให้เกิดคำนิยามอย่างเป็นทางการ สำหรับ “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” ว่าเป็น “การท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้ในเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของสถานที่ผ่านประสบการณ์ตรง และการมีส่วนร่วมกับผู้คนเจ้าของ วัฒนธรรม”

การท่องเที่ยวสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาให้ ชุมชนนั้น ๆ เกิดความยั่งยืน โดยมีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตในชุมชน ในเชิงการเรียนรู้และการทดลองให้ได้มาซึ่งประสบการณ์ที่เป็น อยู่จริงในชุมชน นอกจากนั้นชุมชนจะต้องสามารถจัดการจัดการท่องเที่ยวสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือ ในการรักษาความสมดุลระหว่างการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวภายในชุมชนและ ผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ ทั้งในรูปแบบที่เป็นผลประโยชน์ตอบแทน อิงตามระบอบทุนนิยมและ ความยั่งยืนของการพัฒนาในชุมชน นโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นี้ สอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับแนวคิดการพัฒนาชุมชนและเมืองสร้างสรรค์เป็นการ

ดำเนินการเพื่อสร้างเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้แก่เมือง อันจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น (DASTA, 2554)

จากแนวคิดการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ บ่งชี้ให้เห็นว่าวัฒนธรรมเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญที่สามารถนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มและเป็นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนและประเทศได้ ทั้งนี้เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่มีความหลากหลายที่สามารถนำมาแปรสภาพเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมประเทศชาติ เช่น นำมาใช้ในการกระจายรายได้และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมศักดิ์ศรีชุมชนท้องถิ่น และส่งเสริมความเข้มแข็งของสังคม เป็นต้น (ประเวศ วะสี, 2541, หน้า 7) ดังนั้นวัฒนธรรมจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะในการนำมาเป็นฐานในการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวด้วยเหตุที่วัฒนธรรมสามารถดึงดูดให้คนเดินทางมาท่องเที่ยวได้นั้นหมายความว่าวัฒนธรรมสามารถแปรสภาพให้เป็นธุรกิจได้และเป็นสินค้าที่ไม่สิ้นเปลืองไม่มีวันหมดสิ้นตราบดีที่สังคมนั้นชุมชนยังคงดำรงอยู่และสิ่งที่สำคัญที่สุดนั้นก็คือการใช้วัฒนธรรมชุมชนมาเป็นฐานธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นการลงทุนที่น้อยที่สุด เพราะวัฒนธรรมเหล่านั้นมีอยู่แล้วในชุมชนทุกชุมชน เพียงแต่ผู้รับผิดชอบเข้าไปดำเนินการบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นิกร จานัง (2544, หน้า 15) กล่าวว่า การบริหารการท่องเที่ยวโดยใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุกเร่งพัฒนาบูรณพื้นฟูมรดกและทรัพย์สินทางวัฒนธรรม ทั้งในเขตเมืองและนอกเมืองเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวใหม่ให้เพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ

หากพิจารณาถึงต้นทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัดราชบุรีแล้วพบว่าจังหวัดราชบุรีนอกจากจะเป็นเมืองที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานมีร่องรอยหลักฐานของวัฒนธรรมทวารวดี และวัฒนธรรมขอมรวมถึง เป็นแหล่งวัฒนธรรมของกลุ่มน้ำแม่กลองแล้ว เมืองนี้ยังมีประวัติความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ชาติไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณในฐานะหัวเมืองหน้าด่าน ในการระดมไพร่พลป้องกันประเทศ ดินแดนแห่งนี้เคยเป็นชัยภูมิที่สำคัญสำหรับการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพโยกย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐาน ทั้งในส่วนที่เข้ามาอยู่เพื่อการทำมาหากิน ทำการค้าขาย หรือการโยกย้ายถิ่นฐาน อันเป็นผลเนื่องมาจากการเป็นเขลยศึกสงครามและการอพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิ์ของพระมหากษัตริย์ไทย ในอดีตชาวไทยจังหวัดราชบุรีที่หลากหลายชาติพันธุ์เหล่านี้มีลักษณะของการเป็นประชากรพลัดถิ่นที่พยายามรักษาวัฒนธรรมของตนเองไว้ในถิ่นฐานใหม่ มีการสืบทอดและผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมดั้งเดิม เช่น การแต่งกาย อาหาร และประเพณีต่าง ๆ ในรอบปี ผู้วิจัยพบว่าประเพณีสงกรานต์เป็นอีกประเพณีหนึ่งที่ได้รับการสืบทอดกันมาอย่างยาวนานตั้งแต่โบราณและมีการปฏิบัติกันในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใช้ การนับปีทางสุริยคติไม่ว่าจะเป็นเขมร มอญ ลาว หรือไทย

ประเพณีสงกรานต์ในประเทศไทยจัดเป็นงานประเพณีหลักที่มีการฉลองสงกรานต์กันทั่วทุกภูมิภาคของประเทศเป็นเทศกาลที่มีวันหยุดยาว จนกลายเป็นวันกลับบ้านของผู้ใช้แรงงานและเป็นวันท่องเที่ยวของคนไทยบางกลุ่ม หลายหน่วยงานต่างรณรงค์จัดงานเฉลิมฉลองสงกรานต์และ

ใช้เป็นกิจกรรมดึงดูดให้คนเข้ามาในพื้นที่ การจัดงานเฉลิมฉลองนี้เริ่มเผชิญกับภาวะการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อพื้นฐานและรากเหง้าทางวัฒนธรรม กิจกรรมวันสงกรานต์บางแห่งเน้นเพียงความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อปลดปล่อยอารมณ์ มีการใช้ความรุนแรงในการละเล่น เช่น สาดน้ำแข็ง ยิงปืนน้ำ ปะแป้งที่แฝงการรบกวนทางเพศ ต้มสุรา ผู้หญิงนิยมแต่งกายน้อยชิ้น และแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม ดังเคยปรากฏเป็นข่าวสาววัยรุ่นเต้นเปลือยอกในงานสงกรานต์แห่งหนึ่งเผยแพร่ออกไปในสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อหลักและอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านเว็บไซต์ต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนทำให้คุณค่าดั้งเดิมของงานประเพณีสงกรานต์เลือนหายไป

ผลกระทบจากกระแสการจัดงานฉลองสงกรานต์ดังกล่าวทำให้หลายหน่วยงานหันมารณรงค์การเฉลิมฉลองสงกรานต์อย่างสร้างสรรค์ และหันกลับไปหาคุณค่าดั้งเดิมของงานประเพณี ดังเช่น คุณหญิงไขศรี ศรีอรุณ (2550) อดีตรัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรม ได้กล่าวเนื่องในวันสงกรานต์สืบสานวิถีไทย สืบสายใยวันครอบครัว ”ว่าเทศกาลสงกรานต์เป็นประเพณีที่ดั่งามของไทยที่สืบทอดกันมาเป็นเวลานาน กระทรวงวัฒนธรรม (วธ.) ขอรณรงค์ให้ทุกฝ่ายได้ร่วมกันอนุรักษ์และสืบสานประเพณีสงกรานต์เอาไว้ เนื่องจากวันสงกรานต์มีความสำคัญ มีคุณค่า และมีความหมายต่อสถาบันทางครอบครัว สังคม และศาสนา ควรส่งเสริมให้รู้จักความหมายของประเพณีสงกรานต์ ด้วยการทำบุญตักบาตร สรงน้ำพระ ฟังเทศน์ ให้มีจิตใจที่สงบสุขและผ่องใส พร้อมทั้งให้ความสำคัญต่อสถาบันครอบครัวโดยรวมแสดงความกตัญญูรดน้ำของพรผู้ใหญ่ และขอให้คนไทยมีการละเล่นที่ดั่งามไม่เล่นสาดน้ำสกปรก สาดน้ำอย่างรุนแรงด้วยปืนหรือน้ำแข็งมาสาดใส่กันและไม่มุ่งน้อยห่มน้อยชิ้น ล่อแหลม และควรงดเว้นการต้มสุรา เพื่อให้คนไทยรื่นเริงเถลิงศกใหม่ด้วยความสะอาด สดใสและน้ำเย็น”

การปรับเปลี่ยนของวัฒนธรรมการเล่นสงกรานต์และการรณรงค์การเล่นสงกรานต์ที่ต้องการให้หวนกลับไปสู่คุณค่าดั้งเดิมทางวัฒนธรรมทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาประเพณีการเล่นสงกรานต์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี ซึ่งในอดีตเคยเป็นคนพลัดถิ่นที่ยังคงสืบสานและสืบทอดประเพณีการเล่นสงกรานต์ดั้งเดิมของตนให้กลุ่มชาติพันธุ์และท้องถิ่น เพื่อยกระดับสู่การท่องเที่ยวทางประเพณีและวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ อันจะเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการจัดงานเฉลิมฉลองสงกรานต์ของจังหวัดให้เห็นถึงคุณค่าและวัฒนธรรมดั้งเดิมอันจะเป็นทางเลือกให้แก่ประชาชนที่สนใจได้เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวในวันสงกรานต์ที่ยังคงคุณค่าของประเพณีโบราณและยังเป็นการเผยแพร่กิจกรรมของจังหวัด รวมถึงร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์หลักของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา องค์ประกอบและขั้นตอนของประเพณีสงกรานต์ชาวไทยพลัดถิ่นจังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการยกระดับประเพณีสงกรานต์ชาวไทยพลัดถิ่นจังหวัดราชบุรี อันได้แก่ ชาวไทยพม่า ชาวไทยจีน ชาวไทยวน ชาวไทยมอญ ชาวไทยลาวโซ่ง ชาวไทยลาวเวียง ชาวไทยเขมร และชาวไทยกะเหรี่ยง มาใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์จากการมีส่วนร่วมของชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาประเพณีสงกรานต์ของชาวไทยพลัดถิ่นจังหวัด ราชบุรีเพื่อยกระดับสู่การท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตทางด้านพื้นที่ ศึกษา ประเพณีสงกรานต์ของชาวไทยพลัดถิ่นจังหวัดราชบุรีอันได้แก่ ชาวไทยพม่า ชาวไทยจีน ชาวไทยวน ชาวไทยมอญ ชาวไทยลาวโซ่ง ชาวไทยลาวเวียง ชาวไทยเขมร และ ชาวไทยกะเหรี่ยง ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดราชบุรีเท่านั้น
2. ขอบเขตทางด้านเนื้อหา ศึกษาเฉพาะประเพณีสงกรานต์ อันได้แก่ ความเป็นมา ความเชื่อ ขั้นตอน กิจกรรมและแนวทางการพัฒนางานประเพณีสงกรานต์ของไทยพลัดถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวจากการมีส่วนร่วมของชุมชน
3. ขอบเขตทางด้านประชากร เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย คนในท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่ทำการศึกษา กลุ่มผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้องค์ความรู้ท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยวสำหรับพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อันจะเป็นฐานข้อมูลให้ชุมชนท้องถิ่น จังหวัดกับผู้ที่สนใจใช้เป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมชุมชน
2. ได้แนวทางการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวใหม่ อันจะเป็นข้อมูลให้กับหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวใช้ในการวางแผนงานด้านการท่องเที่ยวภายในจังหวัดต่อไป
3. ได้ประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์กับประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น
4. ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการดำเนินงานวิจัยร่วมกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ชาวไทยพลัดถิ่นจังหวัดราชบุรีหมายถึงกลุ่มของผู้ย้ายถิ่นระหว่างประเทศ (International Migration) เป็นการย้ายถิ่นข้ามอาณาเขตของประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศ ที่เกิดมาจากระบบจักรวรรดินิยมหรือการล่าอาณานิคมในสมัยก่อน ได้แก่ ชาวไทยเชื้อสายมอญ กะเหรี่ยง ยวน ไทยทรงดำ และลาวเวียง จังหวัดราชบุรี

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต และเอกลักษณ์ของชุมชนหรือสถานที่นั้น ๆ จากประสบการณ์ตรง หรือร่วมสร้างประสบการณ์ที่ดีกับเจ้าของวัฒนธรรมหรือมีปฏิสัมพันธ์กับคนในพื้นที่ ทั้งจากการพูดคุย ทดลองทำ และการใช้ชีวิตร่วมกัน

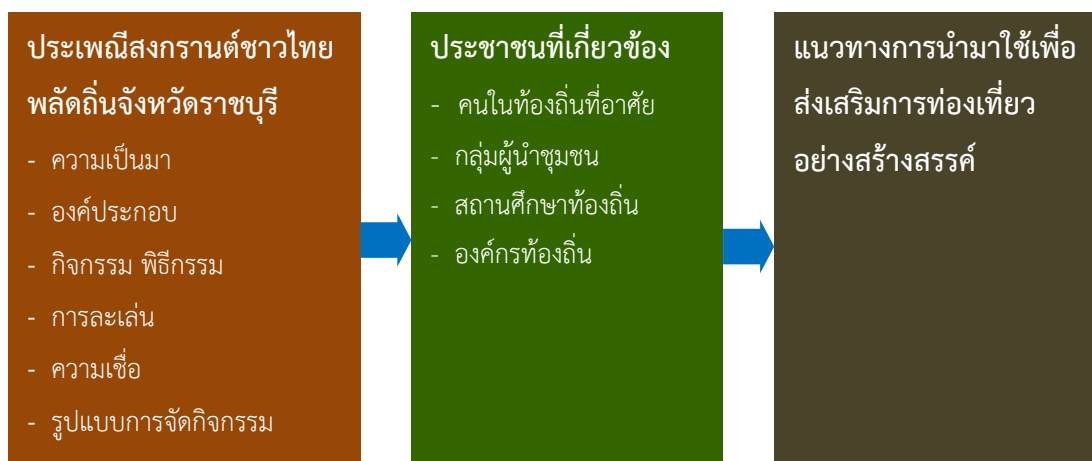
การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural and heritage tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่มุ่งเรียนรู้จากวัฒนธรรม และมรดกทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้เกิดโลกทัศน์ใหม่ ๆ ที่กว้างไกลจากการมีประสบการณ์ในแหล่งวัฒนธรรมที่คงเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

ทุนทางวัฒนธรรม (Cultural capital) หมายถึง สิ่งที่ดีงามที่คนในอดีตคิดทำขึ้น แสดงออก และสืบทอดด้วยการปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งสิ่งที่จับต้องได้ สิ่งที่ไม่จับต้องไม่ได้ วัฒนธรรมที่เป็นสิ่งที่จับต้องได้ (Tangible) อาทิ โบราณวัตถุ เครื่องแต่งกาย อาหาร และผลงานทางศิลปะ เป็นต้น ส่วนวัฒนธรรมที่ไม่จับต้องไม่ได้ (Intangible) อาทิ ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม ความคิด ความเชื่อ ภาษา ศิลปะการแสดง และวิถีชีวิต เป็นต้น

เอกลักษณ์ หมายถึง ลักษณะที่เหมือนกันหรือมีส่วนร่วมหรือลักษณะที่แสดงความเป็นอย่างเดียวกันของคนในสังคมหนึ่ง ๆ ซึ่งแตกต่างจากลักษณะร่วมของคนในสังคมอื่น เช่น ชาวไทยทรงดำมีเอกลักษณ์อยู่ที่การทอผ้าไทยทรงดำ ชาวไทยยวนทอผ้าจก เป็นต้น

อัตลักษณ์ หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะตัวซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ของลักษณะเฉพาะของบุคคล สังคม ชุมชนนั้น ๆ ซึ่งตัวบ่งชี้เฉพาะนี้อาจจะมีมากกว่าหนึ่งอย่าง เช่น อัตลักษณ์ด้านวิถีความเป็นอยู่ การใช้ชีวิต การแต่งกาย การใช้ภาษา การตกแต่ง และลักษณะที่พำอาศัย เป็นต้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย

ที่มา : นักวิจัย, 2556